

[Time: Three Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- Q1 Answer in not more than **Two** sentences 20
- a) Which International Relations scholar regarded International Politics as the struggle of power ? What is the methodology of study adopted by the scholars of International Politics?
 - b) What is International Morality ?
 - c) What is a Buffer State ? Name one Buffer State between British India and the Russian Empire .
 - d) What is Mediation ? What is the role of the Third Party in Mediation ?
 - e) What is the meaning of Brexit ?
 - f) Name any two principles of the PIEO as given by Henry Kissinger.
 - g) What is the Cold War ?
 - h) What is the meaning of Locational Advantage of a Nation – State ? Name one Locational Advantage of Turkey .
 - i) What is the Principal judicial organ of the UN ? What is the main objective of the UN ?
 - j) What is the main function of the UNICEF ? Name one landmark convention of the UNICEF

Q2 Write short notes on any **Four** 20

- a) Role of the MNC as a Non State Actor in International Relations
- b) UNGA & establishment of the NIEO
- c) World Public Opinion as a limitation of National Power
- d) The method of Conquest for creating the World Government
- e) Advisory Jurisdictions of the ICJ
- f) Reasons for the formation of Regional Organisations

Q3 Answer any **Two** 12

- 1) The military standoff in the summer of 2017 between Bhutan and the PRC saw India's involvement in the conflict. As the sparsely inhabited plateau also corners India's Siliguri corridor, the narrow strip of land that connects the North – East of India with the mainland. The mutual military withdrawal deal by India and China was followed by the Ministry of External Affairs (MEA) of India releasing a press statement that India and China had maintained diplomatic communication during the military standoff. That India was able to convey it's concern and interests in different bi-lateral talks.
- a) Identify the method of the Peaceful settlement of disputes as reflected in the given facts. Name two advantages of this peaceful method of settlement of disputes.

b) What is the need of the Peaceful settlement of disputes? Which Chapter of the UN Charter deals with the provisions of the Peaceful settlement of disputes ?

II) National Power is the ability or capability of a Nation – State to secure the goals and objectives of National Interests in relation with other nations.

a) Name three significance of the treaty of Westphalia to the modern Nation – State system.

b) What is the importance of Diplomacy as an element of National Power ?

III) The League of Nations was founded in 1919 as an inter- governmental organization (IGO)after the end of the First World War. The objective of the League of Nations was to promote international cooperation and preserve global peace. However the League failed to prevent the outbreak of the second world war.

a) What is an IGO ?Name one Regional Organisation of which India is a member .

b) Name three reasons for the failure of the League of Nations.

Q.4 Answer any Four

48

a) Discuss the Enforcement functions of the UNSC.

b) What is the Composition of the ICJ ? Discuss Judicial Settlement as a method of Peaceful settlement of disputes .

c) Discuss the role of International Law and its weakness .

d) Write a note on the role of the NGO in International Relations . What is the relationship between the NGO's and the ECOSOC ?

e) Write a note on the EU as a regional organization.

f) Discuss the achievements of the ILO in international labour welfare

Please check whether you have got the right question paper.

- प्र.१ खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. २०
- अ) कोणत्या विचारवंताने अंतरराष्ट्रीय राज्याची व्याख्या सत्तेसाठी संघर्ष अशी केली. त्याने या विषयाच्या अभ्यासासाठी कोणती पद्धती वापरली?
- ब) अंतरराष्ट्रीय नैतिकता म्हणजे काय?
- क) बफर स्टेट म्हणजे काय? ब्रीटीश भारत आणि रशिया मधील बफर स्टेट चे नाव लिहा.
- ड) मध्यस्थी म्हणजे काय? तिसऱ्या पक्षाची मध्यस्थी मध्ये काय भूमिका असते.
- इ) ब्रेकझीट चा अर्थ लिहा.
- फ) हेनरी किर्सीजर ने सांगितलेली पी. आय. ई. ओ. ची दोन तत्वे लिहा.
- ग) शीत युद्ध म्हणजे काय?
- ह) राष्ट्राज्याचे स्थान म्हणजे काय? तुर्की राज्याला झालेला एक स्थानाचा फायदा लिहा.
- इ) युनोची न्यायालयीन शाखा कोणती आहे? युनोचा मुख्य उद्देश लिहा
- ई) युनीसेफ चे मुख्य कार्य लिहा? युनीसेफ चा महत्वपूर्ण ठराव लिहा.
- प्र.२ टिपा लिहा (कोणत्याही चार) २०
- अ) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका
- ब) युनोची महासभा आणि एन.आय.ई. ओ. ची स्थापना
- क) जागतीक लोकमत राष्ट्रीय सामर्थ्यावर मर्यादा आणणारा घटक
- ड) जागतीक शासन निर्माण करण्या बीजयाने सत्ता प्रस्थापीत करण्याची पद्धती
- इ) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाचे सल्ला विषयक अधिकार क्षेत्र
- फ) प्रादेशीक संघटना स्थापण्याची कारणे
- प्र.३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १२
- I २०१७ च्या उन्हाळ्यामध्ये भारत चीन सीमेवर मिलीटरी संघर्ष झाला या मध्ये भारतीय सैनिकही समाविष्ट होते. तो प्रदेश भारताच्या सीलीगुरी कॉरिडोरच्या बाजूला आहे. तसेच भारताच्या उत्तरपूर्व सीमेला जोडला आहे. नंतर परस्पर राष्ट्रांनी आपापले सैन्य मागे घेतले. भारताच्या परराष्ट्र खात्याने प्रेस मिडीया द्वारे असे सूचित केले की दोनही देश परस्परांशी विचार विनिमय करून मार्ग काढतील. यामुळे भारताला त्याच्या अडचणी आणि हित द्विपक्षीय चर्चेतून मांडणे शक्य झाले.

- अ) वरील उताऱ्यातील शांततामय संघर्ष निवारण्याची पद्धती ओळखा. या पद्धतीचे दोन फायदे लिहा.
- ब) शांततामय संघर्ष निवण्याच्या पद्धतीची गरज काय आहे? योनोच्या सनदेतील कोणत्या कलमात या पद्धतीची तरतूद केली आहे.
- II राष्ट्रीय सामर्थ्य म्हणजे अंतरराष्ट्रीय संबंधात राष्ट्र राज्याची ध्येये, उद्दिष्ट्ये हित साध्य करण्याची राज्याची क्षमता होय.
- अ) आधुनिक राष्ट्र राज्य व्यवस्थेत वेस्ट फेलीया कराराचे महत्व लिहा
- ब) राष्ट्रीय सामर्थ्यात राजनयाचे महत्व लिहा.
- III पहिल्या महायुधानंतर १९१९ मध्ये लीग ऑफ नेशन्स (राष्ट्र संघ) ही अंतरशासकीय संघटना स्थापन करण्यात आली. या मागचा हेतू अंतरराष्ट्रीय सहकार्य वाढवणे आणि जागतीक शांतता प्रस्थापित करणे हा होता. तथापी लीग ऑफ नेशन्स दुसरे महायुद्ध रोखण्यात अपयशी झाले.
- अ) अंतरशासकीय संघटना म्हणजे काय? भारत सदस्य असलेल्या एका प्रादेशिक संघटतेचे नाव लिहा.
- ब) राष्ट्र संघाच्या अपयशाची कारणे लिहा.

- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा. (कोणतेही चार) ४८
- अ) युनोच्या सुरक्षा समितीची अंमलबजावणी विषयक कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) अंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची रचना लिहा. न्यायालयीन तडजोड शांततामय संघर्ष निवारण्याची पद्धती चर्चा करा.
- क) अंतरराष्ट्रीय कायद्याची भूमीका आणि त्यातील उणीवा चर्चा करा.
- ड) अंतरराष्ट्रीय संबंधात एन.जी.ओ. (अशासकीय संघटना) ची भूमीका सविस्तर टीप लिहा एन.की.ओ. आणि आर्थिक आणि सामाजिक समिती (ECOSOC) यांच्यातील परस्पर संबंध लिहा.
- इ) युरोपीयन युनीयन एक प्रादेशीक संघटन सविस्तर टीप लिहा.
- फ) अंतरराष्ट्रीय कामगार कल्याणात अंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची (ILO) ध्येय पूर्ती चर्चा करा.
